

Ero Emusta, mutta ei nyt, ei yksin eikä Kreikan kanssa / Esko Seppänen Kotkassa 26.9.2013

Olen esittänyt julkisuudessa, että Suomen ei pidä erota Emusta nyt. Paino sanalla "nyt".

Olen myös sanonut, että Suomen ei pidä erota Emusta yksin. Paino sanalla "yksin".

Sanon vielä, että Suomen ei pidä erota Emusta, vaikka Kreikka eroaisi. Se ei ole Suomen verrokkimaa.

Kun vaaditaan eroa Emusta, pitää ennalta yrittää vastata kysymykseen, mitä sen jälkeen. Jos uskotaan, että sillä tavalla yhteisvastuu muiden veloista loppuu automaattisesti ja että sen jälkeen kaikki on paremmin, todellisuus panee sen uskon koetteille. Ero Emusta on ennen muuta hyppy tuntemattomaan.

Rahan vaihtumisen käytännön ongelmat ovat ratkaistavissa. Uusien markkojen ja pennien valmistus sekä niiden jakelu ja varastointi maan eri osiin hoituisi pienellä viipeellä. Kaikkien työ- ja muiden laillisten sopimusten palauttaminen markkakantaan aiheuttaisi vaivaa, mutta se onnistuisi, samoin monien tietokoneohjelmien sekä kolikkoautomaattien ja hintalappujen päivitys markkayhteensopiviksi. Vaikeampaa olisi ihmisten päiden sisällön uudistaminen vastaamaan uutta rahaa ja uusia kulutustavaroiden, asuntojen ja finanssituotteiden hintoja.

Jos erottaisiin Emusta ja käyttöön tulisi oma markka, sille määräytyisi arvo eli valuuttakurssi suhteessa muihin valuuttoihin. Se määräytyisi markkinoilla sijoittajien euronjälkeisen ajan taloutta koskevien odotusten perusteella, eikä Suomi voisi siihen itse vaikuttaa.

Uuden markan ulkoinen arvo on tärkein asia eroprosessin etujen ja haittojen arvioinnissa. Siitä riippuu kaikki muu.

Eron yhteydessä olisi ratkaistava kaikkien Suomea koskevien laillisten Emu-sitoumusten ja -vastuiden ongelma: tulisivatko velvoitteet maksuun heti eron hetkellä vai hoidettaisiinko niitä entiseen malliin erosta huolimatta. Jos ne tulisivat heti maksuun, eroamisen hinnan määrittäisi suurelta osin avioeron jälkiselvittelyn luonteinen pesänjako, jossa jaettavana olisi paljon velkaa. Se pitäisi diskontata nykyarvoon, eikä se olisi helppo tehtävä markan ja euron uuden valuuttakurssin oloissa.

Jos taas nykyiset – eurossa ilmaistut – velvoitteet jatkuisivat entiseen malliin, silloin ero eurosta ei vapauttaisi Suomea yhteisvastuusta vanhoista sitoumuksista eikä erosta saataisi tavoiteltua etua.

Suomi on ollut mukana Emussa toistakymmentä vuotta. Sinä aikana Suomi on kasvanut kiinni yhteiseen rahaan ja rahapolitiikkaan monin (myös näkymättömin) sitein. Sen johdosta meillä ei ole samanlaista vapaata toimintatilaa kuin Ruotsilla ja Tanskalla, jotka eivät koskaan liittyneet Emuun ja jotka ovat vapaita Emu-sitoumuksista.

Tilanne eroaa myös siitä Neuvostoliiton hajoamisen seurauksena syntyneestä pesänselvityksestä, jossa entiset neuvostotasavallat ottivat käyttöön oman rahan. Siellä ei ollut haitaksi asti sellaisia rahamarkkinoita, jotka olisivat reagoineet uusien valtioiden uuden rahan käyttöönottoon varsinkin kun Venäjä otti vastattavakseen Neuvostoliiton vanhat velat. EU:ssa ei ole sellaista maksajaa.

Suomen eroa rahaliitosta ja oman rahapolitiikan sisäänajoa on niin ollen tarkasteltava ilman ennakkotapauksia. Me emme voisi aloittaa markan käyttöä ikään kuin emme koskaan olisi olleet Emussa, sillä siitä seuraavat rasitteet tulevat meidän mukaamme.

On mahdollista, että Suomen ero aiheuttaisi markkinoilla epäjärjestystä. Alkaisi spekulointi sillä, onko Emussa muitakin potentiaalisia lähtijöitä. Sen takia Emuun jäljelle jääneillä mailla olisi intressi tehdä ero mahdollisimman kalliiksi, jotta mikään muu maa ei seuraisi Suomea. Siitä saatiin kokemusta Suomen vaatiessa avun vastineeksi Kreikalta vakuuksia. Saksan johdolla niistä tehtiin saajalleen mahdollisimman epäedulliset.

Ei voida täysin kieltää sitä epätodennäköistä mahdollisuutta, että muut emumaat ja markkinavoimat "kostavat" Suomelle, jos ero Emusta aiheuttaa muille ongelmia ja syntyy yleinen epäjärjestys. Jos Suomesta tehdään niihin ongelmiin syntipukki, veneen keikuttaminen voisi johtaa viennin vaikeutumiseen ja valtion velan korkojen nousuun. Tällaisilla pelotteilla eurossa pysymisen puolesta voidaan spekuloida. Ne olisivat mahdollisia, vaikka ne olisivat epätodennäköisiä.

Markkinoilla tarkkailtaisiin Suomen euronjälkeistä taloutta ja sen hoitoa julmalla pedon katseella. Meiltä vaadittaisiin nykyistä läpinäkyvämmän kurinalaista politiikkaa, johon liittyisi sisäisen devalvaation aineksia eli palkkojen ja eläkkeiden huononnuksia, työttömyyden kasvua ja uusien reikien leikkaamista valtiovallan kutomaan sosiaaliseen turvaverkkoon. Itse asiassa Suomella saattaisi olla vähemmän vapaata toimintatilaa Emun ulkopuolella kuin Saksan peesissä sen sisässä.

Eron etujen ja haittojen taseen ratkaisivat viime kädessä ns. dynaamiset vaikutukset eli se, mitä sellaista tapahtuisi, mitä kukaan ei osaa ennakoida. Kaikki uusi tapahtuminen olisi seurausta sitä edeltäneestä tapahtumisesta, eikä se, mitä tapahtuisi, olisi meidän omissa pienen maan kätösissämme. Jos huonosti kävisi, pääomat ottaisivat Emusta eroamisen pelästyttämistä alkeen

näkymättömät jalkansa ja karkaisivat maasta, ja ne tekisivät niin joka tapauksessa heti, jos Suomen ero Emusta alkaisi vaikuttaa reaalisesti uskottavalta tapahtumalta.

Jos joku pitää tärkeänä ulkomaisia sijoituksia Suomeen, ne antaisivat ainakin aluksi odotuttaa itseään – vaikka antavathan ne odotuttaa itseään Emussa oltaessakin.

Tilanteen päivitystä

Emu oli alun perin poliittinen raha, joka otettiin käyttöön vastoin hyviä taloudellisia perusteita ja ennen kuin kaikki mukaan lähteneet maat olivat siihen valmiita. Saksalla oli kiire tehdä EU-yhdentymisen peruuttamattomaksi. Siihen tarkoitukseen yhteinen raha oli paras mahdollinen väline.

Mukaan otettiin maita (Italia, Belgia), jotka eivät täyttäneet ennakolta sovittuja Emu-kriteereitä tai jotka olivat väärentäneet taloutensa tunnusluvut (Kreikka).

Emumaiden ennakoitavissa olleen erilaisen talouskehityksen johdosta hyväksyttiin ns. kasvu- ja vakaussopimus kurinalaisesta talouspolitiikasta. Kun Ranska ja Saksa rikkoivat sopimusta budjettialijäämillään, ne olivat liian suuria maita rangaistaviksi. Sen seurauksena myös niitä pienemmät maat (Portugali, Kreikka) vapautettiin sopimuksen noudattamisesta. Kaikki se ilmensi euron luonnetta poliittisena rahayksikkönä, jonka taloudellinen perusta vuosi vuodelta mureni.

Pankit kokivat tilanteen niin, että Emussa oli – vastoin EU:n perustuslakia – tosiasiallinen

yhteisvastuu muiden maiden veloista. Sen johdosta ne lainasivat hultvattomasti rahaa samalla alhaisella korolla kaikkiin emumaihin vaatimatta kattavia vakuuksia. Monet pankit ajautuivat kriisiin, ja valtiovalta joutui eri maissa pelastamaan niitä pääomittamalla ja/tai kansallistamalla. Siitä erityisen hyvä esimerkki on Irlanti, jossa kansallistettiin viisi suurpankkia kuudesta. Kun valtiot sosialisivat pankkien velat, ne velkaantuivat siinä yhteydessä itse. Irlannissa valtion velka oli kriisin alussa 15 prosenttia BKT:sta, mutta pankkien rahoittaman kiinteistökeinottelun romahdus on sittemmin nostanut julkisen velan lähes 100 prosenttiin. Kiinteistöjen arvo on romahtanut puoleen löysän ja halvan rahan hypetyksen aikaan verrattuna.

Saksalaiset ja ranskalaisten pankit pelastettiin yhteisvastuullisesti emumaiden rahoilla vastuuttomasta rahanlainauksesta ylivelkaantuvien maiden yksityiselle sektorille. Yhteisvastuu oli sitä, että yksityiset velat sosialisoitiin julkiselle sektorille, ilman sijoittajavastuuta, siis niin, että omistajat ja sijoittajat eivät joutuneet täysimittaiseen vastuuseen vastuuttomasta lainanannosta.

Kun Kreikassa tehtiin velkasaneeraus, se tapahtui auttamattoman myöhään. Suuri osa yksityisistä veloista oli siinä vaiheessa jo siirretty valtiolle ja rahoitettu muiden maiden veronmaksajien varoin. Velkasaneerauksen viivyttämisen seurauksena ylivelkaantuneille maille annettu rahoitustuki ohjautui valtioiden sijasta pankeille.

Kriisiapu oli ensin muiden emumaiden Kreikalle antamaa kahdenvälistä lainaa. Kun se ei riittänyt, lainaamista jatkettiin emumaiden Luxemburgiin perustamasta – osakeyhtiötä muistuttavasta – vakaussvähineestä (ERVV). Sen kautta annettiin muiden emumaiden takaamaa halparahaa Kreikan, Portugalin ja Irlannin valtionlainojen lisäämisen ja uusimisen tarpeisiin. Lainauskapasiteettia kasvatettiin emumaiden – samaten Luxemburgiin – perustamalla vakaussmekanismilla (EVM), jota on käytetty Espanjan ja Kyproksen pankkien pelastamiseen. Rahasummiin ja Suomen ottamien sitoumusten suuruuteen palataan.

-

Kreikan ero

Olen tarkastellut kirjassani Emumunaus (Into, 2012) sitä tilannetta, että Kreikka eroaisi Emusta. Tässä yhteydessä esittelen mietteitä kirjan pohjalta siinä hengessä, että samat asiat on otettava huomioon arvioitaessa Suomen mahdollista eroa Emusta, vaikka Suomi ei olekaan Kreikka.

Jos Kreikka eroaa Emusta, se on sen oma päätös. Rahaliitosta ei nimittäin voi mitään maata erottaa. Federalisteilla oli vuosituhanten vaihteen eurokiireessä niin iso vaihde päällä ja niin kova vauhti, ettei heille ollut tullut mieleen kirjata sopimusteksteihin erottamisen mahdollisuutta. Käytännössä ero on kuitenkin vain järjestelykysymys. Kreikan tapauksessa eurojen vaihtumisella takaisin kansallisiksi drakmoiksi olisi kuitenkin niin drakmaattisia seurauksia, ettei niitä mikään maa voi vapaaehtoisesti haluta.

Jos Kreikka eroaisi Emusta, uusi drakma devalvoituisi suhteessa euron arvoon. Drakman ulkoisen arvon heikentyminen olisi Kreikalle tarpeellinen ja välttämätön taloudellisen kasvun katalyytti. Tänään emumailla ei ole omaa kansallista valuuttaa, joka voisi devalvoitua ja siten vauhdittaa taloudellista kasvua. Ne ovat ainoita valtioita maailmassa, jotka eivät itse voi vaikuttaa maassaan käytössä olevan rahan arvoon. Emussa ylivelkaantuneiden maiden ainoa talouspoliittinen vaihtoehto on sisäinen devalvaatio, joka on talouden deflaatiota eli jolla luodaan kasvuton talous.

Paljonko olisi drakman kuvitteellinen devalvaatioprosentti palkka- ja hintatason alentamiseksi suhteessa ulkomaihin? Ehkä 40-50 %. Drakman devalvoitumisella suhteessa euroon ei kuitenkaan lisättäisi merkittävästi tavaravientiä, sillä Kreikassa ei ole paljoakaan

uusvientikelpoista tuotantoa, mutta muuten se sopeuttaisi Kreikan talouden muiden EU-maiden palkka- ja hintatasoon kerralla ilman sisäisen pakkodevalvaation sekä IMF:n, EKP:n ja EU:n komission muodostaman troikan määräämän sopeutusohjelman yhteisvaikutuksesta syntyvää hidasta kurjistumista. Maailman kaikkien aikojen tiukimmalla säästö- ja kieltäymysohjelmalla on vaikea päästä ulos sillä tuotetusta mahdottomasta ja toivottomasta tilanteesta.

Drakman devalvoitunut arvo huonontaisi kansan ostovoimaa ulkomaisten tavaroiden hankinnassa, mutta se suosisi ulkomaisten tuontitavaroiden korvaamista kotimaisilla tuotteilla. Tuonnin kallistuminen lisäisi inflaatiota, jonka kasvu ei kuitenkaan helpottaisi ulkomaisten euromääräisten velkojen maksua, mutta kotimaisia velkoja se aikaa myöten kyllä söisi.

Jos euromääräiset talletukset muutettaisiin drakman käyttöön otossa heikentyneellä valuuttakurssilla euroista drakmoiksi, tallettajien säästöt olisivat poliittisia pelinappuloita. Ennalta ei voi tietää, mihin valuuttakurssiin ne muutettaisiin drakmoiksi. Siihen liittyvien riskien pelossa on ollut pitkään käynnissä talletuspako pankeista, ja rikkaat ovat jo osanneet viedä suuret rahansa ulkomaisiin turvasatamiin.

Kreikkalaiset pankit, jotka eivät pitkään aikaan ole saaneet rahaa lainaksi "vapailta" kansainvälisiltä markkinoilta mutta jotka Kreikan hallitukset ovat pelastaneet konkursseilta ja kansallistamisilta muiden euromaiden rahoin, olisivat ensimmäisiä drakman paluun uhreja. Niiden luottotappiot kasvaisivat, kun asiakkaiden euromääräisten velkojen reaaliarvo kasvaisi devalvoituneen drakman paluun seurauksena. Se lisäisi kotimarkkinoiden pienyritysten ongelmia. Suomessakin oman pankkikriisin aikaan pienten ja keskisuurten yritysten konkurssien määrä vuosina 1992-1994 kolminkertaistui "normaaliajan" noin 2 500 konkurssista 6 000-7 500 konkurssiin.

Välikaudella euron käytön lopun ja oman rahan tulon välissä olisi kaoottinen tilanne ihmisten säästäessä arvon säilyttäviä euroja vähempiarvoisten drakmojen valmistumisen ja käyttöönoton odotuksessa. Kreikassa käytettäisiin kuukausien ajan virallisena maksuvälineenä väärentämissuojaleimalla varustettua rahaa tai leikattuja euroja (joista vain setelin toinen puoli olisi käypää rahaa). Siinä tilanteessa ihmisten olisi edullista säilyttää leikkaamattomat eurot sukan varressa niin pitkään kuin mahdollista, sillä ne kelpaisivat täydestä arvosta muissa emumaissa. Vähitellen vanhat eurot kuitenkin vaihtuisivat uusiin, kun palkat ja eläkkeet maksettaisiin euroa huonompiarvoisissa drakmoissa.

Mahdollisesti otettaisiin käyttöön valuuttasäännöstely. Argentiina ja Islanti tekivät niin vastaavissa ongelmissa.

Etsittäessä drakmalle uutta kelluvaa vaihtokurssia olosuhteet olisivat pitkään niin epävarmat, että maahan olisi vaikea saada uusia investointeja ja lainarahaa.

Jos muille EU:n perifeerisille maille syntyisi paineita tehdä ”kreikat”, se saattaisi johtaa kilpaileviin devalvaatioihin.

Olisi kaiken edellä kuvatun perusteella suuri yllätys, jos Kreikka eroaisi Emusta tai rahaliitto muuten murenisi. Se olisi EU:n suurille maille suuri (maailman)poliittinen katastrofi. Siksi Angela Merkel ei kuuntele niitä, jotka haluavat erottaa Kreikan Emusta, eikä niitä, jotka haluavat Saksan palaavan omaan markkaan. Saksalle paluu demariin (D-markkaan) merkitsisi ehkä 30 prosentin revalvaatiota, joka markkinoiden nopeassa tempossa heikentäisi Saksan kilpailukykyä revalvoitumisprosentin verran ilman että Saksa voisi sitä estää. Jos euro kaatuu, Merkelille se merkitsee suurvaltapoliitikassa sitä, että ”Eurooppa kaatuu”. Saksan vaalien suurvoittaja ei ymmärrä niitä, jotka sanovat, että parempi kauhuton loppu kuin loputon kauhu.

Edellä olevan perusteella arvioin, että ei ole näköpiirissä jonkun muun maan kuin Kreikan lähtö Emusta, eikä Kreikkakaan ole lähdössä ilman että se painostetaan lähtemään.

Jos Kreikka lähtee, Suomen ei pidä sitoa itseään sen lähtöön. Kreikan tapauksessa uusi

drakma heikkenisi devalvoitumalla suhteessa euroon, kun taas Suomen uusi markka saattaisi vahvistua revalvoitumalla. Se huonontaisi vientiyritysten kilpailukykyä esimerkiksi Ruotsiin verrattuna. Suomen kansantalous on riippuvainen tavaroiden viennistä, eikä valuutan arvon vahvistuminen nykyistä liian kovaa euroa vielä kovemmaksi valuutaksi ole kansallinen etu.

Tällä nykyisellä valtion taloudenpidolla Suomen markan potentiaalinen revalvoituminen on sulamassa, kun valtion ja kuntien jatkuva lisävelkaantuminen sen mahdollisesti aiheuttamine koronnousuineen saattaa suistaa Suomen saksalaiselta politiikan valtatieltä Kreikan kuoppaiselle velkatielle. Siinä tilanteessa Suomen ero Emusta saattaisi vaikuttaa sijoittajien odotuksiin niin, että uusi lainaraha valtion budjetin katteeksi ja vanhojen velkojen hoitoon kallistuisi ja lisäisi valtiontalouden leikkaustarpeita (ja heikentäisi edelleen kunnallisia palveluja).

Suomen sitoumukset

Menemättä yksityiskohtiin voidaan laskea, että Suomen eduskunta on myöntänyt ERVV:lle takausvaltuuksia kaikkien apua saavien (eikä siis vain Kreikan) maiden lainoille ja niiden 65 prosentin suuruisille ylitakauksille 13 974 miljoonan euron arvosta. Suomen omasta lainanotosta noiden velvoitteiden maksamiseksi aiheutuvat korot ja kulut sekä niiden ylitakaukset eivät sisälly tuohon summaan. Kun ne otetaan huomioon, eduskunnan myöntämä ja hihasta vedettyjen korkoarvioiden perusteella laskettu tosiasiallinen takausvastuu nousee 18 200 miljoonaan euroon. Summan suuruus riippuu ratkaisevasti koroista ja kasvaa edelleen, jos Suomi joutuu maksamaan sellaisten maiden avustamisen, jotka uusina avunsaajina vapautuvat omista takauksistaan.

Jos käytössä on koko ERVV:lle annettu takausvastuu, jos sille joudutaan maksamaan korkoa 30 vuotta ja jos lainasta ei saada euroakaan takaisin, kyseessä on pahin mahdollinen tilanne. Siinä ääritapauksessa hallitus näkee eduskunnan valtuuden ulottuvan yli 30 miljardin euron menetysten takaamiseen.

Tätä täydentää suurin mahdollinen tappio EVM:n kautta sen pääomaan sijoitettavalla 12 582 miljoonalla eurolla.

Kun kyseessä eivät kuitenkaan ole ongelmamaille annettavat suorat lainat vaan osin toteutumattomat takaukset ja tekniset ylitakaukset, jotka eivät – ainakaan seuraavan kymmenen lyhennysvapaan vuoden aikana – ole maksamattomia velkoja, muiden maiden tukemisesta ERVV:n ja EVM:n kautta ei ole tulossa kymmenien miljardien eurojen menetyksiä Suomelle. Miljardeja voi tulla, ja niiden lisäksi saattaa tulla rahanmenoa Euroopan keskuspankin kautta.

Toisen Kreikka-paketin yhteydessä otettiin ensimmäinen hapuileva askel siihen suuntaan, johon olisi pitänyt kulkea alun alkaen. Silloin ruvettiin puhumaan velkasaneerauksesta eli velkojen leikkaamisesta, niiden osittaisen maksamatta jättämisen sallimisesta. Markkinoilla myytiin silloin Kreikan velkapapereita puoleen hintaan.

Velkasaneerauksen toimeenpanoa edeltäneenä aikana onnekkaimmat yksityiset velkojat saivat rahansa täysimääräisesti takaisin muiden maiden avustuksista, jos juuri heidän luottojensa eräpäivä oli sattunut aikaan ennen velkasaneerausta. Päivänkin verran liian myöhäinen eräpäivä leikkasi lainasta 53,5 %, tuotti 15 prosentin käteiseen verrattavan kannustimen ja siirsi 31,5 prosentin loppuosuuden takaisinmaksun mahdollisesti jopa 30 vuoden päähän.

Kun nämäkään avustustoimet eivät näytä riittävän Kreikan talouden käynnistymiseen, on ruvettu ehdottelemaan velkojen lopullista anteeksiantoa. Se voidaan toteuttaa tyylikkäämmin lisäämällä velkojen lyhennysvapaita vuosia ja lykkäämällä niiden takaisinmaksu hamaan tulevaisuuteen.

Kun 1990-luvun lopussa monet maat maailmalla olivat Kreikan kaltaisessa toivottomassa tilanteessa, Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) pakotti apunsa ehtona niitä aloittamaan matokuurin, joka tuotti parin vuoden ajan tuskaa ja epätoivoa. Sen jälkeen Argentiinassa kasvu oli pitkään keskimäärin 8 prosenttia vuodessa. Etelä-Koreassa kasvu oli yhdeksän vuoden ajan keskimäärin 6 prosenttia vuodessa ja Indonesiassa 5 prosenttia. Jeltsinin hallinnon tuhoama Venäjäkin nousi alennustilastaan keskimäärin 7 prosentin vuosikasvuun.

Kaikki nämä maat devalvoivat valuuttansa kasvun käynnistämiseksi. Emussa se ei ole Kreikalle mahdollista, eikä se selviä EU:n sisäisen pakkodevalvaation opeilla ulos kriisistään. Aina ovat maat kuitenkin tavalla taikka toisella kriisinsä selättäneet, ja niin tulee tekemään myös Kreikka. Miten se tapahtuu, on suuri arvoitus kaikille.

Euroopan keskuspankin (EKP) rooli

Emumaiden velkakriisiä on toistaiseksi hoidettu pelkällä ajanpeluulla. Siinä tehtävässä on onnistunut Euroopan keskuspankki, joka loi pankkien käyttöön LTRO-ohjelmalla ("lotroilla") seteli- eli bittirahoitusta tyhjästä lisäämällä taseensa molemmille puolille saman summan: yli biljoona euroa. Se oli pankeille halparahaa, jonka ne lainasivat edelleen reaalityalouden sijasta keinotteluun, joka taas nosti pörssikurssit uuteen kukoistukseen. Heti ensimmäisenä maanantaina Saksan syysvaalien jälkeen EKP ilmoitti valmistautuvansa uusien lotrojen liikkeellelaskuun entiseen malliin eli pankeille. Yhdysvaltojen keskuspankki Fed jakaa kuukausittain runsaan 60 miljardin euron arvosta omia lotrojaan puoliksi liittovaltiolle ja puoliksi pankeille. Myös se on kasvattanut pankkien voittoja, mutta EKP:n lotroilla on kasvatettu vain niitä ja niitä myös valtioiden kustannuksella.

Tärkeä psykologinen efekti Euroopassa oli sillä pääjohtaja Mario Draghin lausunnolla kesällä 2012, jolloin hän sanoi julkisuuteen, että "EKP on valmis tekemään kaiken, mitä tarvitaan euron säilyttämiseksi. Pyydän uskomaan, että se riittää."

Toistaiseksi se on riittänyt rauhoittamaan pankkimarkkinat.

Perusongelmat ovat silti ratkaisematta. Ylivelkaantuneet maat ovat edelleen vaikeuksissa, EU:ssa on ennätystyöttömyys, reaalitalouden pieniin yrityksiin kohdistuu luottolamaa ja kansantuote on useissa emumaissa, Suomessakin, vielä alle vuoden 2008 tason. Saksa se vain porskuttaa kasvua.

Avaimet talouskriisin hoitamiseen ovat yksinomaan Euroopan keskuspankin käsissä. EU:sta ei ole siihen apua, eikä sillä ole siihen toimivaltaakaan. Komissio käyttää kriisiä hyväksi EU:n liittovaltioimisen tarkoituksiin tavalla, joka ei suuresti palvele kriisistä ulospääsyä.

Jos halutaan tehostettua velanhoitoa, EKP:n on luovuttava pankkien tukemisesta ja siirryttävä luottottamaan suoraan valtioita. Sillä tavalla se rikkoisi EU:n perustuslakia, mutta se olisi vain yksi laiton toimenpide lisää kriisinhoidossa jo käytettyjen laittomuuksien joukossa.

EKP:n olisi myös luovuttava – Japanin mallin mukaan – yltiukasta inflaatiotavoitteesta. Se on välttämätön edellytys kasvun puutteen tuottaman deflaation torjumiselle. Tämän sanon täysin tiedostaen ne kaikki ongelmat, joita inflaation kasvu tuottaa. Se on rahatalouden dopingia ja pitää sisällään rahailluusion: on mukavampi olla, kun on enemmän rahaa, vaikka sen ostovoima olisi huonontunut. Inflaation vastakohta on nykyinen deflaatiopolitiikka, joka on kasvun ja velanmaksun myrkkyä sen kokemuksen perusteella, jonka olemme saaneet EU:n ja EKP:n linjasta välttää valtioiden velkaantumista pakottamalla maat ottamaan lisää velkaa.

Emusta eroamisen keskuspankkiriskit

Riskejä, joiden kypsymisestä EKP:n tappioiksi Suomen Pankin vastuu on 1,8 %, voi syntyä neljästä eri lähteestä. Seuraavassa riskien aihiot, jokainen erikseen.

1)Luen EKP:n tasetta niin, että EKP on ostanut ongelmavaltioiden velkaa noin 250 miljardilla eurolla. Kun velkakirjat on ostettu markkinoilta, EKP:llä ei ole niille vakuuksia. Riski on se, että jos velkakirjojen arvo alenee niistä maksettua hintaa alhaisemmaksi, niistä kirjautuu EKP:lle tappioita. EKP:n oman ilmoituksen mukaan näitä velkapapereita on ostettu niin alhaisiin markkinahintoihin, että ne tuottavat sille voittoa. Huomen voi kuitenkin pyyhkäistä tämän päivän voitot olemattomiin yhdestä rahan mannerlaattojen liikahduksesta syntyneellä epäluottamuksen tsunamilla. Suomen riski on 4-5 miljardia euroa siinä tapauksessa, että kaikki ostetut velkakirjat nollataan, mutta ei niitä kaikkia koskaan nollata, vaikka osa niiden arvosta leikattaisiinkin.

On epäselvää, vapautuisiko Suomi Emusta eroamalla näistä vastuista lyhyellä aikavälillä.

2) Draghin lausunto ”tehdä kaikki, mitä tarvitaan euron pelastamiseksi” on poikanut erityisen OMT-ohjelman, jolla materialisoidaan mainittu kaikki, mitä tarvitaan. Sen mukaan EKP on valmis ilman ylärajaa ostamaan markkinoilta valtioiden velkakirjoja julkisen vallan lainojen koron alentamiseksi. Mitä ilmeisimmin markkinapapereilla ei ole vakuuksia. Sen johdosta tähän ohjelmaan sisältyy riskejä, jotka eivät kuitenkaan ole vielä ajankohtaisia. OMT on varalla kuin munkilla munat.

3) Target 2-järjestelmä on Emu-maiden keskuspankkien sponsoroima kansallisten pankkien, pörssien ja muiden rahan suurkäyttäjien maksusiirtojen selvitysjärjestelmä, jossa maksut ohjataan maiden välillä maksajien tileiltä saajien tileille. Se on automaatti, josta ongelmamaa saa luottoa ilman vakuuksia vaihtotasevajeidensa rahoitukseen (ja jonka avulla maa voi hidastaa sisäisen pakkodevalvaation stagflaatio-vaikutusta). Saksan, Hollannin, Suomen ja Luxemburgin Target-järjestelmän kautta ongelmamaille antamat maksusuoritusluotot, talletuspako niistä maista sekä EKP:n näiden maiden pankeille antamien halpaluottojen paluu ylijäämämaiden keskuspankkien tileille säilöön alijäämämaiden maksukyvyttömyyden varalta pitävät sisässään riskin, joka realisoituu koko systeemin kaatuessa. Suomen Pankin taseessa on tällainen 30 miljardin euron saatava EKP:n pääkonttorilta. Enimmillään se oli lähes 80 miljardia euroa siihen aikaan, kun pankit säilyttivät EKP:ltä saamiaan lotroja AAA-maiden keskuspankkien turvasatamissa.

On epäselvää, vapautuisiko Suomi Emusta eroamalla näistä Target-vastuista lyhyellä aikavälillä. Suomi jäisi joka tapauksessa edelleen Target-järjestelmän jäsenmaaksi.

4) EKP on antanut Kreikan ja Irlannin (ja sitä ennen pankkien kansallistamistarkoituksiin myös Belgian ja Saksan) kansallisille keskuspankeille luvan antaa omien maidensa pankeille kansallista ELA-hätäapulainaa (ELA = "Emergency Liquidity Assistance"). Siinä tarkoituksessa nämä EKP:n haarakonttorit saivat painaa, antaa pankeille ja sillä tavalla laskea koko Emu-alueelle liikkeelle kansallisia euroja. ELA-päätökset, joiden ehdot ovat salaiset ja joilla ei ole riittäviä vakuuksia, tehdään EKP:n neuvostossa. EKP ei kerro haarakonttorilleen annetun ELA-hätäavun liikkeellelaskuoikeuden suuruutta. Se joudutaan arvaamaan EKP:n ja haarakonttoreiden tase-erien perusteella. Kyseessä eivät ole ihan pienet summat, sillä Irlannin keskuspankilla on ollut tällaista setelirahoitusvelkaa pääkonttorille 40-50 miljardia ja Kreikan keskuspankilla 50-100 miljardia euroa. EU:n budjettikurisopimuksesta Irlannissa käydyn kansanäänestyksen KYLLÄ-tulos palkittiin keväällä 2013 hyväksymällä kalliin ja lyhytaikaisen ELA-avun muuttaminen halvoiksi pitkäaikaisemmiksi valtion velkapapereiksi.

Jos ELA-maiden haarakonttorit (tällä hetkellä vain Kreikka) eivät pysty vastaamaan ELA-sitoumuksista pääkonttorille, niistä tulee myös Suomen Pankille epäsuoria laskuja. Epädemokraattista siinä on se, että osan näistä vastuista on ottanut yksi henkilö: Suomen edustajana EKP:n keskuspankin neuvostossa toimiva Suomen Pankin pääjohtaja.

Suomen ero Emusta saattaisi pelastaa meidät näiltä vastuilta.

5) Luotottaessaan pääosin yksityisiä pankkeja biljoonalla LTRO-eurolla EKP sai niiltä vakuudet, joiden arvo riittää normaalioloissa kattamaan luottoa saavan pankin maksukyvyttömyyden. Riski on se, että tulee koko systeemin kattava kriisitilanne ja että monet vakuudet sulavat yhtä aikaa. Systeemikriiseihin ei voi varautua ennalta millään vakuuksilla. Pankkien velkaantuessa niiden antamat vakuudet huononevat velan kasvun myötä.

Suomen Pankin itsenäistyminen saattaisi pelastaa meidät näiltä vastuilta.

Johtopäätökset

-

Suomi on Emussa eikä meillä ole mitään pehmennyksiä sen jäsenyyden tuottamiin velvoitteisiin. Emu-puskurit olivat europropagandaa ja ne rahat on käytetty toisiin tarkoituksiin.

Emu pakottaa kaikki sen jäsenmaat kilpailemaan kilpailukykynsä säilyttämisen puolesta tavalla, joka vaatii aina vain lisää vapauksia pääomille, julkisen vallan privatisointia ja valtioiden interventioita veronmaksajiensa varoilla raha- ja finanssijärjestelmään kiinnittyvän kroonisen keinottelun aikaansaaman tuohakuisuuden torjumiseen. On todennäköistä, että sama politiikka jatkuisi, vaikka Suomi eroaisi Emusta. Poliittinen tyytymättömyys joutuu silloin etsimään ja löytämään uusia tapoja ilmaista itsensä, eivätkä ne tavat aina olisi totutulla tavalla demokraattisia. Kapina alkaa Euroopassa kuitenkin niistä maista, joiden on pakko noudattaa sisäisen devalvaation politiikkaa. Suomen ei ole – vielä – pakko.

Ero Emusta olisi hyppy tuntemattomaan, ja sen hinnan määrittäisi ennen muuta uuden markan valuuttakurssi.

Markkinoiden paineessa lisävelkaa tarvitseva Suomi ei voisi harjoittaa olennaisesti toisenlaista talouspolitiikkaa kuin Emussa ollessaan.

Suomen Pankki ei ole Suomen pankki vaan EKP:n haarakonttori. Suomen sitoumukset on tehty

ilman, että niiden kaikista epäsuorista taloudellisista vaikutuksista olisi päätetty eduskunnassa. Sitä kautta ero Emusta saattaisi aiheuttaa arvaamattomia kuluja Suomelle.

Eduskunnan päätöksillä Suomi on mukana ERVV:ssä ja EVM:ssä, joiden kautta tehdyt juridiset sitoumukset saattavat – Suomen mahdollisesti erotessa Emusta – olla kallein osa siitä maksuun tulevaa hintaa.

Komission ehdottaman pankkiunionin velvoitteilta osallistua muiden maiden konkurssipankkien saneeraukseen ja niiden tallettajien säästöjen pelastamiseen Suomi voi välttyä myös Emun jäsenenä, jos hallituksella on siihen poliittinen tahto.

Järjestelmäkriisin perusongelma on se, että ei uskalleta tunnustaa virtuaalisten markkinavoimien liikkeelle laskeman katteettoman virtuaalirahan reaalityaloudelle aiheuttamaa ongelmaa. Sen määrä on ajettava alas. Siinä kyllä sitten pankkien taseet paukkuvat, mutta suurpankeille ovat valtiot antaneet turvatakuut: maailman suurimmat pankit, joiden muodostama mafia on maailman vaarallisin rikollisjärjestö (esimerkiksi juuri tällä viikolla Yhdysvaltain suurin

pankki JPMorgan Chase sai lähes miljardin dollarin sakot keinottelusta), ovat ns. SIFI-pankkeja, joita ei päästetä konkurssiin. (SIFI = Systematically Important Financial Institution”) Virtuaalisen rahavallan hegemonia estänee rahapolitiikan paradigman vaihdoksen, ja kriisi jatkuu. Ostettu aika ei ratkaise systeemikriisiä

– jonka oloissa on vähitellen totuttu toimimaan ja josta on tulossa pysyvä olotila.

Euro vai ero?

Edellä lienee käynyt selväksi, että näiden vaihtoehtojen välillä on suurempi kuin vain yhden kirjaimen ero.